

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора педагогічних наук, професора кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

ТИТАРЕНКО ВАЛЕНТИНИ ПЕТРІВНИ

на дисертацію **Маклакова Костянтина Олександровича** «Підготовка майбутніх учителів технологій до роботи в міжшкільних ресурсних центрах на засадах інноваційного підходу», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

1. Актуальність теми дисертаційної роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами

Дисертаційне дослідження Маклакова Костянтина Олександровича присвячене актуальній проблемі сучасної педагогічної науки та практики – підготовці майбутніх учителів технологій до роботи в міжшкільних ресурсних центрах на засадах інноваційного підходу.

Актуальність обраної теми зумовлена сучасними процесами трансформації освітньої системи України, а також стратегічними орієнтирами розвитку педагогічної освіти в умовах європейської інтеграції. Сучасний етап розвитку технологічної освітньої галузі характеризується посиленням вимог до професійної компетентності вчителя, його готовності до використання інноваційних педагогічних технологій, цифрових освітніх ресурсів, STEM/STEAM-підходів, сучасного виробничого обладнання та організації проектно-технологічної діяльності учнів.

Особливої значущості досліджувана проблема набуває у зв'язку зі створенням і розвитком міжшкільних ресурсних центрів як інноваційних освітніх просторів, покликаних забезпечити якісну реалізацію технологічної освітньої галузі, профільного навчання, професійної орієнтації учнівської молоді та формування в неї технологічної, підприємницької й інженерної компетентностей. Ефективне функціонування таких центрів потребує педагогічних працівників нового покоління, здатних працювати в умовах сучасного технологічного середовища, організовувати міжпредметну взаємодію, впроваджувати інноваційні форми та методи навчання, використовувати цифрові й виробничі технології.

Важливо відзначити, що проблема підготовки майбутніх учителів технологій до роботи в міжшкільних ресурсних центрах дотепер не була предметом спеціального комплексного дослідження в педагогічній науці. Це свідчить про наукову доцільність і своєчасність виконаного дослідження, його відповідність актуальним потребам розвитку технологічної освіти та системи професійної підготовки педагогічних кадрів.

Дослідження виконано відповідно до науково-дослідної теми кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка «Соціально-професійне становлення особистості» (державний реєстраційний номер 0116U003481). Тема дисертації безпосередньо пов'язана з дослідженням проблем професійної підготовки майбутніх педагогів, модернізації освітнього процесу та впровадження інноваційних підходів у систему педагогічної освіти.

Отже, дисертаційна робота К. О. Маклакова є актуальним, своєчасним і суспільно значущим дослідженням, що відповідає сучасним тенденціям розвитку педагогічної науки, пріоритетним напрямам модернізації технологічної освіти та завданням підготовки конкурентоспроможного вчителя технологій для роботи в інноваційному освітньому середовищі.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Аналіз змісту дисертації засвідчує належний рівень обґрунтованості основних положень, висновків та рекомендацій автора.

Логіка дослідження є послідовною та відповідає поставленій меті. Коректно визначено об'єкт дослідження – професійну підготовку майбутніх учителів технологій у закладах вищої освіти та предмет дослідження – теоретико-методичні основи підготовки майбутніх учителів технологій до роботи в міжшкільних ресурсних центрах на засадах інноваційного підходу.

Для досягнення мети автором визначено комплекс взаємопов'язаних завдань, спрямованих на теоретичне обґрунтування, моделювання та експериментальну перевірку ефективності підготовки майбутніх учителів технологій до роботи в МРЦ.

Методологічну основу дослідження становлять інноваційний, системний, компетентнісний, інтегративний, праксеологічний та проєктно-технологічний підходи, що забезпечило комплексне вивчення проблеми та надало дослідженню концептуальної цілісності.

Для розв'язання поставлених завдань автором використано комплекс взаємодоповнювальних методів дослідження: теоретичних, емпіричних та статистичних. Достовірність результатів забезпечено проведенням педагогічного експерименту, репрезентативністю вибірки та використанням критерію χ^2 Пірсона для статистичної перевірки отриманих результатів.

Наукова новизна отриманих результатів

Наукова новизна дисертаційного дослідження є достатньо обґрунтованою та полягає передусім у тому, що автором уперше теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено структурно-функціональну модель підготовки майбутніх учителів технологій до роботи в міжшкільних ресурсних центрах на засадах інноваційного підходу, яка передбачає поетапне формування професійної готовності майбутніх фахівців засобами практико-орієнтованого навчання, STEM/STEAM-технологій, цифрових освітніх ресурсів та інноваційних педагогічних технологій.

Наукову цінність становить також обґрунтування організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх учителів технологій до роботи в МРЦ, визначення структури їхньої готовності до професійної діяльності та розроблення відповідного змістово-процесуального забезпечення освітнього процесу.

Позитивної оцінки заслуговує розроблений автором діагностичний інструментарій для визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів технологій до роботи в міжшкільних ресурсних центрах.

Теоретичне та практичне значення дисертації

Теоретичне значення дослідження полягає в подальшому розвитку теорії професійної підготовки майбутніх учителів технологій, уточненні сутності та змісту поняття «готовність майбутнього вчителя технологій до роботи в

міжшкільному ресурсному центрі», розкритті можливостей інноваційного підходу в системі педагогічної освіти.

Автором поглиблено наукові уявлення про міжшкільний ресурсний центр як інноваційний освітній простір, що забезпечує реалізацію сучасних моделей технологічної освіти та сприяє формуванню професійної компетентності майбутніх учителів технологій.

Важливим теоретичним результатом є обґрунтування змісту, структури та механізмів реалізації професійної підготовки майбутніх учителів технологій до роботи в умовах міжшкільних ресурсних центрів.

Практична значущість дисертації не викликає сумнівів. Автором розроблено та впроваджено структурно-функціональну модель підготовки майбутніх учителів технологій до роботи в міжшкільних ресурсних центрах, вибірково навчальну дисципліну, методичні рекомендації, систему практичних завдань та навчально-методичне забезпечення освітнього процесу.

Особливу цінність становить практико-орієнтована спрямованість дослідження. Запропоновані автором форми, методи та засоби підготовки майбутніх учителів технологій можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої освіти, системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників та діяльності міжшкільних ресурсних центрів.

Важливо, що результати дослідження мають потенціал для впровадження в умовах розвитку профільної середньої освіти та створення сучасних освітніх просторів технологічного спрямування.

Аналіз структури та змісту дисертації

Структура дисертаційної роботи є логічно виваженою, цілісною та повністю підпорядкованою реалізації мети й завдань дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 277 сторінок, із них 191 сторінка основного тексту. Список використаних джерел налічує 221 найменування, з яких 16 – іноземною мовою. Робота містить 9 рисунків, 11 таблиць та 10 додатків, що свідчить про достатню

інформаційну насиченість дослідження та належний рівень його науково-методичного забезпечення.

У вступі автором переконливо обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і гіпотезу дослідження, розкрито методологічні засади роботи, сформульовано наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів, наведено відомості щодо апробації та впровадження результатів дослідження. Структурні елементи вступу є взаємопов'язаними та відповідають вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

У першому розділі «Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів технологій до роботи в міжшкільних ресурсних центрах» здійснено ґрунтовний аналіз наукової літератури з проблеми дослідження. Автором розкрито стан розробленості проблеми в педагогічній теорії та практиці, проаналізовано сучасні підходи до професійної підготовки майбутніх учителів технологій, охарактеризовано особливості функціонування міжшкільних ресурсних центрів як інноваційних освітніх просторів. Важливим результатом першого розділу є розроблення структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх учителів технологій до роботи в міжшкільних ресурсних центрах на засадах інноваційного підходу.

Другий розділ «Організаційно-педагогічні засади підготовки майбутніх учителів технологій до роботи в міжшкільних ресурсних центрах» має виражену прикладну спрямованість та є одним із найбільш змістовних у роботі. У ньому автором обґрунтовано організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх учителів технологій до роботи в МРЦ, розроблено змістово-процесуальне забезпечення поетапної підготовки майбутніх фахівців та визначено інноваційні механізми реалізації досліджуваного процесу. Позитивної оцінки заслуговує прагнення автора поєднати теоретичні положення з реальними потребами сучасної технологічної освіти, що знайшло відображення у використанні STEM/STEAM-підходів, цифрових освітніх ресурсів, проєктних технологій, практико-орієнтованого навчання та сучасного технологічного обладнання. Особливий інтерес становить запропонована система підготовки майбутніх

учителів технологій до роботи в інноваційному освітньому середовищі міжшкільних ресурсних центрів.

Третій розділ «Дослідно-експериментальна перевірка ефективності організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх учителів технологій до роботи в МРЦ» присвячений експериментальній перевірці результативності запропонованої автором системи підготовки. У розділі визначено критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів технологій до роботи в міжшкільних ресурсних центрах, обґрунтовано методику проведення педагогічного експерименту та здійснено аналіз отриманих результатів. Важливою перевагою розділу є комплексний характер діагностичного інструментарію, що дозволив оцінити динаміку формування професійної готовності майбутніх учителів технологій за мотиваційним, змістовим, діяльнісно-практичним та рефлексивно-оцінним критеріями. Автором переконливо доведено ефективність запропонованих організаційно-педагогічних умов і структурно-функціональної моделі підготовки, що підтверджено результатами статистичного аналізу експериментальних даних.

Загальні висновки логічно випливають зі змісту проведеного дослідження та відображають основні результати виконаної роботи. У них узагальнено результати теоретичного аналізу, сформульовано положення наукової новизни, наведено результати експериментальної перевірки ефективності запропонованої моделі та визначено перспективи подальших наукових досліджень.

Загалом зміст дисертації характеризується науковою логічністю, послідовністю викладу матеріалу, належним рівнем аргументованості положень і висновків. Усі структурні компоненти роботи взаємопов'язані між собою та спрямовані на досягнення поставленої мети дослідження. Дисертація справляє позитивне враження завершеного самостійного наукового дослідження, виконаного на належному теоретико-методологічному та методичному рівнях.

Повнота викладу результатів дослідження в наукових публікаціях

Основні результати дисертаційного дослідження достатньою мірою апробовані та висвітлені в 11 наукових публікаціях автора, серед яких 5 статей у

фахових виданнях України, 1 публікація в іноземному науковому виданні та 5 публікацій апробаційного характеру.

Опубліковані праці відображають основні положення дисертації та засвідчують завершеність проведеного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційного дослідження

Позитивно оцінюючи дисертацію в цілому, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання рекомендаційного характеру.

1. Розроблена автором система критеріїв, показників і методик діагностики рівнів готовності майбутніх учителів технологій до роботи в МРЦ є цінним науковим результатом. Водночас частину об'ємного діагностичного матеріалу доцільно було б винести до додатків, що сприяло б кращому сприйняттю основного тексту роботи.

2. Практична значущість дисертаційного дослідження не викликає сумнівів, оскільки автором розроблено вибірккову навчальну дисципліну, систему практичних завдань і методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів технологій до роботи в МРЦ. Водночас практичну цінність роботи посилило б включення до додатків більшої кількості розгорнутих методичних кейсів, прикладів організації освітнього процесу в міжшкільних ресурсних центрах, зразків STEM/STEAM-проектів та сценаріїв використання сучасного обладнання, що сприяло б ширшому впровадженню результатів дослідження в практику закладів вищої освіти та міжшкільних ресурсних центрів.

3. У дисертації ґрунтовно проаналізовано теоретичні засади підготовки майбутніх учителів технологій до роботи в міжшкільних ресурсних центрах та обґрунтовано інноваційний підхід як методологічну основу дослідження. Разом із тим доцільним було б розширити порівняльний аналіз зарубіжного досвіду функціонування освітніх центрів, діяльність яких за своїми завданнями та ресурсними можливостями наближена до міжшкільних ресурсних центрів України. Це дозволило б ще повніше висвітлити міжнародні тенденції розвитку технологічної освіти та можливості їх адаптації до вітчизняної системи підготовки педагогічних кадрів. 4. У підрозділі 2.3 «Інноваційні механізми реалізації підготовки майбутніх учителів технологій до професійної діяльності в

міжшкільних ресурсних центрах» (с. 144–162) автором представлено широкий спектр інноваційних технологій, форм і засобів навчання, які доцільно використовувати в процесі професійної підготовки майбутніх учителів технологій. Разом із тим окремі положення цього підрозділу мають переважно описовий характер. На нашу думку, доцільним було б подати узагальнювальну таблицю або схему, у якій було б систематизовано запропоновані інноваційні механізми відповідно до етапів підготовки, компонентів готовності та очікуваних результатів їх реалізації. Це сприяло б кращому сприйняттю авторської концепції та підвищило б наочність викладеного матеріалу.

5. Позитивно оцінюючи результати дослідно-експериментальної роботи, вважаємо, що перспективним напрямом розвитку дослідження могло б стати вивчення ефективності запропонованої моделі підготовки майбутніх учителів технологій після завершення навчання у закладі вищої освіти, зокрема в процесі їхньої професійної діяльності або роботи в міжшкільних ресурсних центрах. Такий підхід дозволив би простежити стійкість сформованих професійних компетентностей та оцінити довготривалий вплив запропонованих організаційно-педагогічних умов.

Висловлені зауваження не мають принципового характеру та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Загальний висновок

Дисертація Маклакова Костянтина Олександровича «Підготовка майбутніх учителів технологій до роботи в міжшкільних ресурсних центрах на засадах інноваційного підходу» є завершеним, самостійно виконаним науковим дослідженням, у якому отримано нові науково обґрунтовані результати.

За актуальністю теми, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням, ступенем обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, рівнем апробації результатів, а також відповідністю вимогам академічної доброчесності дисертація відповідає вимогам щодо оформлення, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки

України № 759 від 31.05.2019 р.) та пп. 6 і 7 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р., № 507 від 03.05.2024 р.), а її автор – Маклаков Костянтин Олександрович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри теорії і методики
технологічної освіти Полтавського
національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

Валентина ТИТАРЕНКО

